

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Галина Кушнірук

ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ

Методичні вказівки до написання та оформлення курсових робіт
для студентів IV курсу першого (бакалаврського) рівня
галузь знань 24 Сфера обслуговування
спеціальність 242 Туризм
денної та заочної форм навчання

ЛЬВІВ 2021

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 9 від 16.11.2021 р.)*

Кушнірук Г.В. Економіка туризму. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових робіт для студентів IV курсу першого (бакалаврського) рівня спеціальності 242 «Туризм» денної та заочної форм навчання / Г.В.Кушнірук. – Львів: ЛНУ ім. Ів. Франка, 2021. – 36 с.

Наведено основні вимоги щодо змісту та оформлення курсової роботи, її процедури захисту та критеріїв оцінювання, а також рекомендації для ефективної організації праці здобувача вищої освіти щодо проведення наукового дослідження.

Для здобувачів вищої освіти, керівників курсових робіт, рецензентів та членів комісії з захисту курсових робіт.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	5
3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
3.1. ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ	9
3.2. СКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЇ.....	10
3.3. ОПРАЦЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	10
3.4. ПОРЯДОК ЗБОРУ І ОБРОБКИ СТАТИСТИЧНОГО ТА ІНШОГО МАТЕРІАЛУ.....	11
3.5. ПОРЯДОК НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	12
3.6.ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	13
4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	18
5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	20
6. ДОДАТКИ	22

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота є важливою формою самостійного вивчення студентами економіки туристичного підприємства. Її виконання сприяє поглибленому ознайомленню з державними законодавчими актами і програмними документами, науковими працями вітчизняних та закордонних економістів, статистичними, фактичними матеріалами по одній із проблем курсу. При цьому студенти набувають навичок пошуку необхідних літературних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, досвід самостійного дослідження та письмового викладання теоретичних питань, виробляють навички творчого застосування теорії з економіки туризму, вміння пов'язувати теорію з практикою.

Тематика курсових робіт відповідає програмі дисципліни «Економіка туризму», забезпечує індивідуальність, різноманітність змісту та однаковий ступінь складності.

Мета виконання курсової роботи полягає у формуванні сучасного економічного мислення, глибокого розуміння комплексу проблем господарювання в туризмі, а також набутті вмінь і практичних навичок економічної діяльності.

У результаті виконання курсової роботи студент має змогу закріпити:

- теоретичні основи з економіки туризму;
- методи оцінки ефективності використання матеріальних, фінансово-кредитних та трудових ресурсів;
- фінансово-економічні механізми функціонування туристичних підприємств;
- методи та інструменти економічного управління туристичним бізнесом;
- аналізування стану справ туристичного підприємства, розроблення варіантів управлінських рішень та оцінку ступеня досягнення поставлених перед ним завдань;
- навички роботи зі спеціальною літературою та джерелами первинної інформації;
- самостійно формулювати та обґрунтовувати висновки.

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з дисципліни „Економіка туризму” повинна мати наступну структуру:

- 1) титульний аркуш (додаток Б);
- 2) завдання на курсову роботу (додаток В);
- 3) зміст;
- 2) вступ;
- 3) основна частина;
- 4) висновки;
- 5) список використаних джерел;
- б) додатки.

Завдання на виконання курсової роботи видається студенту науковим керівником на відповідному бланку і повинне бути підписане керівником та студентом. Це завдання є коротким змістом курсової роботи. На його підставі студент складає розгорнутий план майбутньої роботи.

Зміст передбачає зазначення назв пунктів курсової роботи з посиланням на відповідні сторінки, на яких починається розгляд пункту. У змісті повинен міститись план курсової роботи, який складено за простою схемою.

У **вступі** (1-2 сторінки) розглядається актуальність теми, її теоретичне та практичне значення, зв'язок з іншими проблемами теорії та практики економіки туризму, ступінь її наукового дослідження, мета та завдання роботи, обґрунтовується коло обраних питань.

Вступ складається з наступних складових:

- *актуальність теми* – це оцінка сучасного стану проблеми з точки зору своєчасності й соціальної значущості, ступінь корисності передбачуваних наукових досліджень, щодо вирішення тих чи інших складних технологічних, економічних або соціальних питань. Передбачає визначення прогалин знань, що існують у даній галузі; провідних вчених і фахівців що займалися вивченням даної проблеми, розкриття світових тенденцій розв'язання поставлених завдань.

- *мета роботи* – загальна ціль, яка повинна бути досягнута в результаті виконання курсової роботи;

- *завдання роботи* – конкретні кроки, які необхідно здійснити для досягнення поставленої мети. Їх формулювання повинно відповідати змісту розділів курсової роботи;

- *об'єкт дослідження* – це процес або явище, що спричиняють виникнення проблемної ситуації й обрані для вивчення;

- *предмет дослідження* знаходиться у межах об'єкта й обумовлює тему курсової роботи. Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою, як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи.

В *основному тексті* (25-30 сторінок друкованого тексту) розкривається зміст теми: чітко, відповідно до визначених у плані питань. Бажано підкреслити їх взаємозв'язок, логіку переходу від одного питання до іншого, зробити по кожному з питань короткі висновки.

Структура плану курсової роботи з економіки туризму повинна відображати логічну послідовність висвітлення проблеми, що винесена в назву теми. План повинен бути простим і складатись з 3-5 пунктів.

За основним змістом курсова робота повинна містити:

1) в перших пунктах – висвітлення теоретичних аспектів проблематики обраної теми (сутність, види, форми, фактори, показники оцінки).

Теоретичний розділ передбачає розгляд теорій і концепцій, що стосуються предмета дослідження, поняттєво-термінологічного апарату з використанням різноманітних літературних джерел. У ньому узагальнюються результати теоретичних досліджень, публікацій і монографічних видань провідних авторів з відповідного напрямку, які стосуються теми і завдання курсової роботи. Містить теоретичне обґрунтування, нормативне регулювання, суть, значення, класифікаційні характеристики, історію та сучасні тенденції предмета дослідження, методологічні підходи тощо. Можливе порівняння різних точок

зору, використання опублікованих статистичних даних з посиланням на джерела.

Для викладу цього розділу використовують монографії, довідники, автореферати дисертацій, авторські свідоцтва, патенти, збірники наукових праць, оглядову інформацію різних навчальних закладів і науково-дослідних установ, науково-технічну реферативну інформацію, матеріали теоретичних, наукових і науково-виробничих галузевих журналів, нормативні документи, звітно-статистичну інформацію, постанови Верховної Ради, Кабінету Міністрів, укази Президента, закони України, а також іноземні публікації.

2) в подальших – висвітлення з практичного боку проблематики обраної теми (методика аналізу і планування за допомогою прикладів з діяльності підприємств; узагальнення статистичного матеріалу).

У цьому розділі також наводиться характеристика туристичного підприємства чи організації, на базі якого виконувалась курсова робота, аналіз результатів його діяльності, що стосуються предмета дослідження.

За результатами досліджень необхідно зробити детальний аналіз і відповідні узагальнення з унаочненням матеріалів у вигляді таблиць, рисунків, фотографій, схем, статистичних та розрахункових діаграм. Матеріал слід згрупувати у певній логічній послідовності. Рекомендується проаналізувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках та інших джерелах, та порівняти їх із власними результатами.

Для аналізу основних економічних показників діяльності туристичного підприємства доцільно використати форми фінансової звітності, а саме Ф № 1 «Баланс» та Ф № 2 «Звіт про фінансові результати». За даними цих форм звітності необхідно заповнити аналітичні таблиці та зробити висновки щодо зміни економічних показників діяльності.

Для написання економічної частини та формулювання логічних висновків студент має право скористатися методикою розрахунків основних економічних показників діяльності туристичних підприємств (Додаток Д).

3) в завершальному розділі – можливі шляхи покращення певного економічного явища, підвищення ефективності використання певного ресурсу за

обраною темою для підприємств України в сучасних умовах господарювання.

Цей розділ включає в себе узагальнення результатів, отриманих у попередньому розділі та обґрунтування конкретних пропозиції щодо вирішення наукової проблеми, дослідженню якої присвячена дана робота. Це можуть бути рекомендації щодо вдосконалення діяльності туристичного підприємства чи організації, конкретні кроки по підвищенню ефективності використання туристичного потенціалу певного регіону тощо.

У *висновках* (2-3 сторінки) викладаються тези основних узагальнень, що впливають зі змісту роботи, їх відповідність проблемам, зазначеним у вступі, обґрунтовані рекомендації з вивчених проблем. Висновки є стислим викладенням підсумків проведеної студентом роботи.

У *списку використаних джерел* повинні бути розміщені літературні джерела в алфавітному порядку, по мірі згадування їх у тексті курсової роботи.

Список використаних джерел складають відповідно до вимог чинних нормативних документів (ДСТУ 3582-97 "Інформація та документація, скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила" та ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання").

Список використаних джерел в курсовій роботі має становити не менш 35 найменувань.

Додатки до курсової роботи можуть містити матеріали, в яких зазначено статистичну інформацію за темою роботи тощо.

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- проміжні формули та розрахунки;
- табличні та графічні статистичні матеріали, що через великий обсяг не можуть бути внесені до основної частини;
- додаткові ілюстрації;
- фінансова звітність туристичного підприємства.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка туризму» складається з наступних етапів:

- вибір теми курсової роботи та складання плану;
- складання бібліографії;
- опрацювання літературних джерел;
- порядок збору та обробки статистичного та іншого матеріалу;
- порядок написання курсової роботи;
- оформлення курсової роботи.

Виконану курсову роботу у встановлений термін студенти здають на кафедру і захищають перед науковим керівником.

Курсові роботи, що не відповідають зазначеним вимогам і затвердженому плану, до захисту не допускаються і повертаються на доопрацювання.

3.1. Вибір теми курсової роботи та складання плану.

Вибір теми починається з ознайомлення із тематикою (додаток А). При цьому необхідно врахувати, що тематика може вдосконалюватись і доповнюватись. З даного приводу необхідно проконсультуватись з науковим керівником по дисципліні “Економіка туризму”.

Тему курсової роботи студент обирає самостійно. Курсові роботи студентів, які не відповідають наведеній тематиці, до реєстрації не приймаються. Вибір теми курсової роботи повинен ґрунтуватись на визначені наукового напрямку студента, що дасть можливість забезпечити спадковість матеріалу в наступних письмових роботах.

Після обрання теми і визначення керівника курсової роботи студент повинен узгодити план майбутньої курсової роботи (у процесі роботи над літературою план може бути скоригований), оформити завдання разом із керівником. Курсова робота повинна бути виконана та здана на кафедру для рецензування науковим керівником не пізніше встановленого завданням терміну.

3.2. Складання бібліографії.

На стадії добору літератури студент складає бібліографію, керуючись списком літератури, поданим у методичних вказівках, та рекомендаціями наукового керівника.

Бібліографія – це список літературних джерел, які необхідно вивчити для вірного розуміння теми курсової роботи та викладання її змісту. Для укладання бібліографії необхідно використовувати систематичні та предметні каталоги у бібліотеках, звертатись до консультантів бібліографічних відділів. Важливим джерелом інформації є огляди змісту журналів та тижневиків, які друкуються в останньому номері видань за кожен рік. Укладання бібліографії краще почати з робіт, надрукованих у попередні роки. Відібрану літературу доцільно записувати на окремі картки за загальноприйнятою формою. Особливу увагу при цьому треба звернути на розміщення розділових знаків відповідно до вимог діючих державних стандартів.

Наприклад, для книжок опис повинен мати такий вигляд: Сафронов Н.М.. Економіка підприємства. – Спб: Питер Ком,1999. – 784 с., ил. Економіка підприємства: Підручник / За заг.ред. С.Ф. Покропівного, – Вид. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ. – 2001. – 528 с.,іл.

Для журнальних та газетних статей потрібно вказати спочатку прізвище та ініціали автора, потім назву - статті, назву журналу або газети, рік видання, місце видання або дату газети, сторінки: Гальчинський А. Відновити дієздатність держави // Економіка України. – 2000. - № 8. – с. 8-14.

3.3. Опрацювання літературних джерел.

В процесі вивчення літературних джерел студент повинен отримати повне уявлення про тему, коло проблем, які вона охоплює, про тенденції розвитку процесів і явищ, які розглядаються. Робота над літературою – досить складний етап, його організація вимагає певної системи.

Першим кроком повинно стати ознайомлення з відповідними розділами навчальних посібників, узагальнюючими монографіями з обраної теми курсової

роботи. Після цього – кропітке вивчення книжок, журнальних та газетних статей, інших матеріалів, що включено до бібліографії. Треба пам'ятати, що економіка туризму – це живе творче наукове та практичне дослідження, яке постійно розвивається і вдосконалюється, збагачуючись новими висновками та положеннями. Тому спочатку треба ознайомитись із останніми виданнями, поступово переходячи до попередніх публікацій.

У процесі роботи над літературою треба робити виписки або у вигляді коротких записів прочитаної літератури своїми словами, або у вигляді цитат. Цитати повинні бути дослівно переписані у лапках з зазначенням автора, назви твору, тому, сторінок. Робити виписки краще на окремих аркушах з одного боку. У верхній частині аркуша виписка повинна мати коротку назву, яка відповідає змісту виписки. Знизу під випискою треба зазначити її джерело. Зроблені під час вивчення літературних джерел записи мають бути згруповані за окремими питаннями теми, після чого їх треба уважно вивчити та проаналізувати. Якщо виявиться, що деякі питання висвітлені недостатньо, треба повернутися до необхідної літератури та доповнити записи.

3.4. Порядок збору та обробки статистичного та іншого матеріалу.

Збір матеріалів потрібно починати після розробки плану збору. Для збору матеріалів, залежно від теми курсової роботи, можуть бути використані різні підходи та методи. Зібраний матеріал класифікується, систематизується та опрацьовується у послідовності, відповідній пунктам плану курсової роботи. На цьому етапі проводяться відповідні розрахунки, формулюються висновки та пропозиції, добираються ілюстрації (графіки, схеми, діаграми, фотографії, та ін.).

Однією з форм роботи над літературними джерелами є збір та обробка статистичних даних, які є основою органічного зв'язку теорії та практики. При цьому треба не лише відбирати цифри й факти, але й узагальнювати дані різних джерел, зіставляти їх, порівнювати та аналізувати.

Важливими джерелами даних є статистичні щорічники та статистичні довідки “Народне господарство України”, часописи: “Економіка України”,

“Галицькі контракти”, “Фінанси України”, “Економіка Фінанси Право”, “Регіональна економіка”, “Економіст”, “Финансовая тема”, “Актуальні проблеми економіки”, “Підприємництво, господарство, право”, “Бізнес” та інші.

Особлива ретельність потрібна під час аналізу даних туристичних підприємств. Використовуючи ці матеріали, необхідно враховувати методику розрахунків і отримання тих чи інших даних. Потрібно звернути увагу на те, що зайві відомості ускладнюють систематизацію матеріалу. Тому з усіх фактів і цифр, які є в літературі, що вивчається слід виписувати лише ті, які мають безпосереднє відношення до теми курсової роботи.

Цифровий матеріал, що використовується в роботі, повинен бути співставним. Виконанню цієї задачі допоможе використання під час збору та обробки статистичних матеріалів підручників з економічної статистики, в яких показана методика розрахунку статистичних показників. Зібраний матеріал потрібно згрупувати і, якщо можливо, скласти таблиці. Таблиці не повинні бути громіздкими, а зручними та зрозумілими для огляду та аналізу. Поруч з таблицями пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, які дозволяють більш наочно ілюструвати процеси та закономірності, які розглядаються в курсовій роботі.

3.5. Порядок написання курсової роботи.

Після ретельного вивчення літературних джерел та фактичних даних треба уважно перечитати всі зібрані виписки, систематизувати їх у відповідності до питань плану роботи. Текст курсової роботи повинен відповідати питанням плану, бути чітко розділений за планом, інакше неминучі повтори одного і того ж матеріалу у різних місцях роботи або прогалини у висвітленні окремих питань. Кожному питанню плану повинен відповідати пункт тексту курсової роботи під такою ж назвою.

Теоретичний зміст курсової роботи повинен поєднуватись з простотою, точністю та лаконічністю викладу. Текст роботи потрібно висловлювати “від себе”, своїми словами. При цьому треба намагатись уникати багатослів'я, так і

занадто емоційних виразів. Речення мають бути якомога коротшими. Це полегшує вираз і розуміння думки. Як найретельніше мають бути продумані словосполучення. Для підтвердження висновків, що впливають з дослідження, в роботі можуть наводитись цитати з використаних літературних джерел. Але занадто захоплюватись цитатами не слід. Список літератури, що була використана при виконанні курсової роботи, оформлюється в загальноприйнятому порядку з послідовною нумерацією джерел. Повне копіювання не тільки цілих блоків, а й окремих фраз з наявних економічних публікацій без посилання на джерело не дозволяється.

Після закінчення роботи над текстом його необхідно уважно відредагувати.

3.6. Оформлення курсової роботи.

3.6.1. Загальні вимоги.

Курсова робота має бути виконана у вигляді комп'ютерного набору на одній стороні аркуша білого паперу формату у межах 210 x297 мм (формат А4). Комп'ютерний набір виконується шрифтом Times New Roman розміром 14 пунктів через 1,5 інтервали. Текст курсової роботи розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве - 30 мм., праве – 10 мм., верхнє, нижнє – 20 мм. Відстань між назвою розділу та текстом – 1 порожній рядок 14 пт. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам.

Мова курсової роботи – українська, стиль науковий, чіткий, без орфографічних, граматичних, пунктуаційних і синтаксичних помилок: послідовність логічна.

Пряме переписування у роботі матеріалів з літературних джерел припустиме, з обов'язковими посиланнями на літературні та інформаційні джерела. Незначні друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання курсової роботи, можна виправляти зафарбуванням білим олівцем-коректором і нанесенням на тому ж місці виправлень чорною кульковою ручкою. На одному аркуші допускається не більше двох виправлень. Переробка форматів

титульної сторінки не дозволяється з метою стандартизації вимог кафедри щодо естетичного оформлення початку роботи. Студент користується готовим шаблоном, замінюючи базові реквізити на особисті.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки структурних елементів роботи і заголовки розділів розташовують посередині рядка і друкують великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки пунктів і підпунктів починають із абзацного відступу і друкують маленькими літерами, крім першої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. д. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Якщо розділи підрозділяються на декілька основних частин, то їх нумерація здійснюється також арабськими цифрами і складається з номерів розділу та підрозділу, які розділяються крапкою, наприклад 2.5 (п'ятий підрозділ другого розділу). Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновки список використаних джерел не мають порядкового номера.

3.6.2. Нумерація.

Нумерація сторінок курсової роботи наскрізна: перша сторінка – титульна, друга – зміст і т.д. Нумерація проставляється до останньої сторінки додатків. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами в правому верхньому куті, розмір 14пт. На титульній сторінці номер сторінки не ставиться. Якщо у курсовій роботі містяться додатки (таблиці, схеми тощо), їх потрібно нумерувати саме як додатки з посиланнями на них в тексті. За титульною сторінкою послідовно розташовують зміст курсової роботи, перелік умовних позначень (при необхідності), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки. Текст основної частини поділяють на розділи. Виділення курсивом будь-яких елементів роботи або ПРОПИСНИМИ літерами безпосередньо в тексті — не допускається. В змісті роботи зазначаються початкові сторінки кожного розділу. Їх назви у змісті і тексті курсової роботи повинні збігатися. Вступ, кожен розділ,

висновки і список використаних джерел які розміщуються у вказаній послідовності, розпочинаються з нової сторінки. Їх назви (крім розділів) друкують великими літерами симетрично до тексту жирним шрифтом розміром 16 пт. з вирівнюванням по центру без крапки в кінці. Перед елементами „ВСТУП”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ” та „ДОДАТКИ” нумерація не вказується. Розділи нумерують арабськими цифрами.

3.6.3. Оформлення таблиць.

Цифровий матеріал як правило оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, що відображає її зміст. Назва таблиці друкується нежирним шрифтом розміром 14 пт з вирівнюванням по центру без абзацу. В кінці назви таблиці крапка не ставиться. Між назвою і таблицею відстані не залишати, а між таблицею і подальшим текстом необхідно залишити порожній рядок. Всі таблиці слід нумерувати. Праворуч над назвою з прописної букви пишуть слово “Таблиця” та її порядковий номер. Знак № перед цифрою не ставиться. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці в даному розділі (наприклад: Таблиця 1.3 – третя таблиця першого розділу). Лівий та правий край таблиці при портретному розташуванні повинен співпадати з краями тексту або таблицю слід розташовувати по центру. Якщо в курсовій роботі одна таблиця, то вона нумерується за загальними правилами. При оформленні таблиці слід дотримуватись певних правил. Вертикалі граfi таблиці нумерують тільки в тих випадках, коли в тексті на них є посилання або таблицю частково переносять. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово “Таблиця” і її номер вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова “Продовження таблиці” і вказують її номер, наприклад: “Продовження таблиці 1.2”. Якщо всі показники таблиці мають однакові одиниці виміру, їх виносять у заголовок таблиці, якщо різні – вказують збоку. Позначення одиниць виміру має відповідати вимогам стандарту. Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті або на наступній сторінці. Посилання мають бути в тексті на всі таблиці, наприклад (табл. 1.2), тобто в

посиланні слово „таблиця” пишеться у скороченому вигляді. Таблиця розміщується уздовж сторінки або впоперек з відповідними поворотом її за годинниковою стрілкою. Те ж стосується і рисунків.

3.6.4. Оформлення формул.

Формули, які наводяться в роботі, слід нумерувати арабськими цифрами. Формули вирівнюються по центру сторінки відносно тексту. Порядковий номер наводиться в круглих дужках праворуч від формули, з вирівнюванням по лівому краю тексту роботи. Він повинен складатися з номера розділу і порядкового номера формули, що розділені крапкою. Наприклад: (1.3) – третя формула першого розділу, до якого вона відноситься. Пояснення умовних позначень наводиться після слова „де” списком, кожен елемент якого розташовується з абзацу з вирівнюванням по ширині сторінки. Між текстом і формулою, формулою і поясненням до неї, між поясненнями і подальшим текстом необхідно залишати по одному порожньому рядку 14 пт.

3.6.5. Оформлення ілюстрацій.

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації починаються словом “Рис.” і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих в додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, друкуються нежирним шрифтом розміром 14 пт з вирівнюванням по ширині і без абзацу.

3.6.6. Оформлення використаних джерел.

Використання у курсовій роботі цитат та матеріалів з інших інформаційних джерел потребує обов'язкових посилань.

При посиланні в тексті на джерела в квадратних дужках після відповідної фрази (посилання) наводиться порядковий номер джерела в списку використаних джерел. Якщо джерело цитується, то в кінці цитати, взятої в лапки, ставиться його номер списку використаних джерел та номер сторінки, на якій розміщений текст цитати. Відомості про джерела, які включені до списку використаних джерел, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Їх необхідно розміщувати в алфавітному порядку з дотриманням наступних вимог: спочатку в списку наводяться законодавчі та нормативні акти, всі інші джерела розташовуються в алфавітному порядку, після них розміщуються джерела іноземними мовами та сайти.

3.6.7. Оформлення додатків.

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи. В додатки слід внести допоміжні матеріали: проміжні розрахунки, таблиці допоміжних цифрових даних, інструкцій, методики та форми звітності окремих підприємств, якими користувався студент для проведення дослідження. Кожен додаток оформлюється з нової сторінки. Він повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої жирним шрифтом розміром 14 мм друкується слово “Додаток ” і велика літера, що позначає додаток. Назва вирівнюється по центру і в кінці крапка не ставиться. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г,Є,І,Ї,Й,О,Ч,Ь. Текст кожного додатка при необхідності може бути поділений на розділи і підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатку А. Ілюстрації, таблиці, формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2. – другий рисунок першого розділу додатку Д; формула (А.1) – перша формула додатку А.

Додатки не нумерують, а їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту без крапки в кінці, не підкреслюючи. Кожен додаток слід розпочинати з

нової сторінки.

Завершальним етапом є зовнішнє оформлення курсової роботи. Для цього робота має бути переплетена. Самою останньою сторінкою курсової роботи має бути рецензія наукового керівника.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.

Виконана курсова робота подається науковому керівнику для перевірки і рецензування за два тижні до захисту. Керівник готує рецензію на роботу, в якій вказує позитивні сторони, недоліки та зауваження. Завершується рецензія висновком про допущення чи недопущення курсової роботи до захисту. Якщо роботу не допущено до захисту, то її повертають на доопрацювання студентів, яких вносять правки до тексту. Роботу, допущену до захисту, студент захищає перед керівником у зазначений термін.

Перевірена викладачем-керівником курсова робота разом із її рецензією пред'являється студенту. У випадку незадовільної оцінки робота має бути перероблена відповідно до зауважень керівника і повторно подана у зазначений керівником термін.

Курсова робота, яка відповідає викладеним у даних методичних рекомендаціях вимогам, залежно від її якості оцінюється за 100-бальною системою. Ці оцінки є попередніми. До захисту потрібно письмово (у вигляді доопрацювань або доповнень до курсової роботи) відповісти на зауваження керівника. Доопрацювання розміщуються в курсовій роботі після зауважень керівника.

Заключним етапом є захист курсової роботи. Він проводиться у термін, який визначає керівник і кафедра. Під час захисту треба мати з собою курсову роботу з позитивною рецензією та залікову книжку. Під час захисту курсової роботи студент має виявити глибоку знання з вивчених розділів дисципліни економіки підприємства, вміти розкрити зміст розглянутих у курсовій роботі положень і відповісти на запитання. За результатами захисту науковий керівник може уточнити попередню оцінку курсової роботи.

Студент готує до захисту доповідь та ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, графіків, слайдів тощо, які відображають результати досліджень, висновки та пропозиції. Необхідну кількість та зміст ілюстрацій доповідач визначає самостійно, але погоджує з керівником.

При оцінці знань студентів використовується 100-бальна система.

Розподіл балів при оцінці курсової роботи

- правильність визначення актуальності курсової роботи	5
- чітке формулювання мети та завдань роботи, визначення об'єкту і предмету досліджень	10
- повнота опрацювання літературних джерел для розкриття теми курсової роботи	5
- повнота розкриття теми курсової роботи	30
- чіткість висновків та пропозицій	10
- оформлення курсової роботи	10
- раціональність підбору додаткового матеріалу	10
- захист курсової роботи	20
Разом по курсовій роботі	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно	не зараховано
0-20	F	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)

5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р.
2. Про власність: Закон України № 697-XII від 7.12.1991р.
3. Закон України «Про туризм».
4. Про податок на додану вартість: Закон України № 168/97-ВР від 3.04.1997 р., зі змінами і доповненнями.
5. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України № 83/97-ВР від 22.05.1997 р., зі змінами і доповненнями.
6. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навч. посібник. – К.: Знання України, 2002.
7. Балабанов И., Балабанов А. «Экономика туризма» - М. Финансы и статистика, 2000.
8. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємства. – Львів: В-во «Сполом». – 1998р.
9. Горбилева З. «Экономика туризма», Мн БГЗУ, 2000.
10. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Навчальний посібник.- К.:Центр учбової літератури, 2007. – 224с.
11. Козирев В. и др. Экономика туризма. – М. Финансы и статистика, 2001.
12. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навчальний посібник. – К.: Ніка-центр, 2002.
13. Моисеева Н. Стратегическое управление туристической фирмой. – М. Финансы и статистика, 2001.
14. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування діяльності туристичних підприємств: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2005. – 241с.
15. Економіка підприємства: Нав.-метод. посібник для самот. вивчення дисципліни./ Г.О. Швидаменко, С.Ф.Покропивний, С.М. Клименко та ін. – К.: КНЕУ, 2000.
16. Економіка підприємства: Підручник/ За ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге. – К.КНЕУ, 2000.

17. Економіка підприємства: Навч. посібник / А.В. Шерега, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін. За ред. А.В. Шенди. – К.: Знання-Прес, 2001.
18. Економіка підприємства: структурно-логічний навч. посібник./ За ред. С.Ф. Покропивного. – К.КНЕУ, 2001.
19. Фінанси підприємства: Підручник за ред. А.М. Поддерогіна, 3-тє вид. – К.КНЕУ, 2000.
20. Ткаченко Т. І., Міска В.Г., Каролоп О.О. Економіка готельного та ресторанного господарства. Опорний конспект лекцій. – К.: КНЕУ, 2006.193с.
21. Основи туристичного бізнесу. Мальська М., Худо В., Цибух В., Львів, 2003.
22. Гуляєва Н.М. Управління формуванням та використанням основних фондів торговельного підприємства: Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2000.
23. Кифяк В.Ф. Організація туризму. Навчальний посібник. – Чернівці: Книги – ХНІ, 2008. – 344с.
24. Коробков М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. для ВНЗ. – К., 2001.
25. Лігоненко О.О. Управління підприємницьким ризиком як елемент протидії банкрутству торговельного підприємства. Навч. посіб. – К.: КДТЕУ, 1998.
26. Любіцева О. Ринок туристичних послуг– К.: Альтерпрес, 2003. – 436 с.
27. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства: підручник для вузів / за ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999.
28. Путенцейло П.Р. Економіка і організація туристично - готельного підприємництва. Київ., ЦНЛ., 2007. - 344 с.
29. Туризм і готельне господарство: підручник/О.А. Агеєва, Д.Н. Акуленок, Н.М, Васильєв, Ю.Л.Васянін, М.А. Жукова. – М.:Екмос, 2004. – 400 с.
30. Туризм и гостиничное хозяйство. / под ред.. Л.П. Шматько. – Ростов н/Д, 2005. – 352.

Додаток А

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З «ЕКОНОМІКИ ТУРИЗМУ»

1. Комплексна оцінка господарської діяльності туристичного підприємства.
2. Аналіз і планування поточних витрат на туристичному підприємстві.
3. Аналіз і планування основних фондів туристичного підприємства.
4. Планування раціональних обсягів реалізації турпродукту на туристичному підприємстві.
5. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів на туристичному підприємстві.
6. Оцінка, аналіз та планування продуктивності праці на туристичному підприємстві.
7. Аналіз і планування оборотних фондів туристичного підприємства.
8. Резерви підвищення продуктивності праці на туристичному підприємстві.
9. Аналіз та планування чисельності працівників на туристичному підприємстві.
10. Обґрунтування потреби туристичного підприємства в трудових ресурсах.
11. Системи оплати праці та аналіз їх ефективного застосування на туристичному підприємстві.
12. Матеріальне стимулювання праці на туристичному підприємстві та шляхи підвищення його ефективності.
13. Аналіз та планування фонду оплати праці на туристичному підприємстві.
14. Собівартість туристичного продукту і методи її планування.
15. Калькулювання собівартості туристичного продукту.
16. Резерви зменшення собівартості туристичного продукту.
17. Аналіз та планування доходів туристичного підприємства.
18. Планування утворення та використання прибутку туристичного підприємства.
19. Резерви підвищення доходів туристичного підприємства.
20. Рентабельність туристичного підприємства та шляхи її підвищення.

21. Оцінка платоспроможності туристичного підприємства та шляхи її підвищення.
22. Фінансові ресурси туристичного підприємства та аналіз ефективності їх використання.
23. Аналіз і планування грошових потоків туристичного підприємства.
24. Фінансовий стан туристичного підприємства та шляхи його покращення.
25. Цінова політика туристичного підприємства на туристичному ринку.
26. Фінансова стійкість туристичного підприємства та резерви її підвищення.
27. Банкрутство туристичного підприємства та резерви відновлення його платоспроможності.
28. Санація підприємства та обґрунтування форм її проведення на туристичному підприємстві.
29. Суть та склад ціни туристичного продукту.
30. Аналіз та планування податкових платежів туристичного підприємства.

Додаток Б

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША КУРСОВОЇ РОБОТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Географічний факультет

Кафедра готельно-ресторанної справи та харчових технологій

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Економіка туризму» на тему

« _____ »

Студента 4-го курсу

Групи _____

Галузі знань 24 Сфера обслуговування

Спеціальності 242 Туризм

Прізвище, ініціали студента

Керівник: _____

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Львів

2021 рік

Додаток В
ЗРАЗОК ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Географічний факультет
Кафедра готельно-ресторанної справи та харчових технологій

«Затверджую»

Завідувач кафедри

_____ доц. Пандяк І.Г.

ЗАВДАННЯ
на виконання курсової роботи студенту

1. Тема роботи _____

2. Термін подання завершеної роботи

3. Вихідні матеріали до виконання роботи

4. Перелік питань, що підлягають дослідженню

Керівник курсової роботи _____

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

Завдання видане « ____ » _____ 2021 р.

Додаток Д

**МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ
ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ****1. Показники стану та ефективності використання основних фондів туристичних підприємств.****1.1. Показники стану основних фондів.****Коефіцієнт зносу (Кзн):**

$$Кзн = ОФз / Фп$$

ОФз – сума зносу основних фондів.

ОФп – первісна вартість основних фондів на початок періоду.

Коефіцієнт придатності (Кпр):

$$Кпр = ОФз / ОФп$$

ОФз – залишкова вартість основних фондів

ОФп – первісна вартість основних фондів на початок періоду.

Коефіцієнт оновлення (Кон):

$$Кон = ОФвв / ОФз$$

ОФвв – вартість введених основних фондів за звітний рік

ОФз – загальна вартість основних фондів на кінець року.

Коефіцієнт вибуття основних фондів (Квиб)

$$Квиб = ОФвиб / ОФп$$

ОФвиб – вартість основних фондів, які вибули.

ОФп – вартість основних фондів на початок періоду.

Коефіцієнт приросту основних фондів

$$Кп = ОФпр / ОФп$$

ОФпр – вартість приросту основних фондів.

ОФп – вартість основних фондів на початок періоду.

Інтегральний коефіцієнт інтенсивності оновлення основних фондів:

$$Іон = Квиб / Кон$$

1.2. Показники ефективності використання основних фондів.**Фондовіддача (ФВ):**

$$ФВ = Д(ВР) / ОФс.р.$$

Д(ВР) – дохід (виручка) від реалізації послуг, грн..

ОФс.р. – середньорічна вартість основних фондів, грн.

Фондомісткість (ФМ):

$$ФМ = ОФс.р. / Д(ВР)$$

Рентабельність (прибутковість) основних фондів (ФР):

$$ФР = П / ОФс.р.$$

П – прибуток підприємства, грн.

Фондоозброєність (ФО):

$$\text{ФО} = \text{ОФс.р.} / \text{Чср.}$$

В процесі аналізу цей показник необхідно порівняти з показником продуктивності праці.

Інтегральний показник ефективності використання основних фондів:

$$\text{Ie} = \sqrt{\text{ФВ} * \text{ФР}}$$

Для оцінки показників стану основних фондів за даними Ф №1 «Баланс» заповнюється таблиця.

Таблиця ____

Показники стану основних фондів

Показник	Од.вим	Роки		Зміни	
		2019	2020	+, -	%
Залишкова вартість					
Первісна вартість					
Знос					
Коефіцієнт зносу					
Коефіцієнт придатності					
Коефіцієнт оновлення					

Після таблиці необхідно зробити висновки.

Для оцінки показників ефективності використання основних фондів за даними Ф №1 «Баланс» та Ф №2 «Звіт про фінансові результати» заповнюється таблиця.

Таблиця ____

Показники ефективності використання основних фондів

Показник	Один. вим	Роки		Зміни	
		2019	2020	+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис. грн.				
Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн.				
Фондовіддача	грн.				
Фондомісткість	грн.				
Середньооблікова чисельність працівників	осіб				
Фондоозброєність	тис. грн.				
Фондорентабельність	грн.				
Інтегральний показник ефективності вик.					

2. Показники ефективності використання оборотних фондів туристичних підприємств.

2.1. Показники ефективності використання оборотних фондів туристичних підприємств.

Оборотність оборотних фондів в у днях (Од):

$$Од = Ок * Д : Р$$

Од – оборотність у днях.

Ок – середня вартість оборотних фондів (грн.)

Д – кількість днів періоду, що аналізується.

Р – виручка від реалізації (грн.)

Коефіцієнт оборотності (Ко):

$$Ко = Р / Ок$$

Ко – коефіцієнт оборотності, (обор., грн)

Тривалість одного обороту в днях (То):

$$То = Д / Од$$

То – тривалість одного обороту в днях.

Коефіцієнт завантаження фондів в обороті (Кз):

$$Кз = Ок / Р$$

Кз – коефіцієнт завантаження фондів в обороті., грн.

Коефіцієнт завантаження – величина обернена до коефіцієнта оборотності.

Рентабельність оборотних фондів (Рок):

$$РОк = П / Ок * 100$$

П – прибуток від звичайної діяльності підприємства, грн.

Для оцінки показників ефективності використання оборотних фондів за даними Ф №1 «Баланс» та Ф №2 «Звіт про фінансові результати» заповнюється таблиця. Після таблиці необхідно зробити висновки.

Таблиця _____

Показники ефективності використання оборотних фондів.

Показник	Од. вим	2019	2020	Зміни	
				+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис.грн.				
Чистий прибуток	тис. грн				
Середня вартість оборотних фондів	тис. грн				
Оборотність у днях	дні				
Коефіцієнт оборотності (фондовіддача)	об/грн..				
Тривалість обороту	дні.				
Рентабельність	%				

3. Витрати та собівартість послуг у туристичних підприємствах.

3.1. Показники, що характеризують ефективність здійснення витрат туристичних підприємств.

Рівень витрат у туристичних підприємствах:

$$Рв = Пв / Др.п. * 100$$

Пв – поточні витрати, грн

Др.п – дохід від реалізації послуг, грн.

Витратовіддача: $ВВ = Др.п. / Пв$

Витратомісткість: $ВМ = Пв / Др.п$

Рентабельність витрат: $Рп.в = П / Пв * 100$

Р – рентабельність поточних витрат, %

П – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, грн.

Розмір зміни (підвищення або зниження) рівня витрат

$$РВзм. = РВ. зв. - РВ баз.$$

РВ. Зв – фактичний рівень витрат звітного року, %

РВ баз – плановий рівень витрат (або рівень базисного року) %

Темп зміни (підвищення або зниження) рівня витрат

$$ТВзм. = РВзм / РВ баз * 100$$

Сума відносної економії (або перевитрат) - (+, -) Е, П

$$(+, -) Е, П = Др.п звітн. * РВзм / 100$$

Для оцінки здійснення витрат за даними Ф №1 «Баланс» та Ф №2 «Звіт про фінансові результати» заповнюється таблиця.

Таблиця ____

Витрати туристичного підприємства

Показник	Од. вим	2019	2020	Зміни	
				+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис.грн.				
Витрати підприємства	тис. грн				
в т.ч.					
- матеріальні витрати	тис. грн				
- витрати на оплату праці	тис. грн				
- відрахування на соц.заходи	тис. грн				
- амортизація	тис. грн				
- інші витрати	тис. грн				
Відносна економія (перевитрати)	+.- грн				

Після таблиці необхідно зробити висновки.

4. Показники ефективності використання персоналу у туристичних підприємствах.

4.1. Показники ефективності використання персоналу туристичних підприємств:

Продуктивність праці:

$$\text{ПП} = \text{Д(В)} / \text{Чс}$$

$$\text{ПП} = \text{ОП} / \text{Чс}$$

Д(В) – дохід (виручка) від реалізації турпродукту, грн

Оп – кількість реалізованого турпродукту, од.

Чс – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Трудомісткість:

$$\text{ТМ} = \text{Ч} / \text{Д(В)} = 1 / \text{ПП}$$

Ч – час, затрачений на виробництво та реалізацію турпродукту, год.

Рентабельність персоналу:

$$\text{Рп} = \text{П} / \text{Чс} * 100$$

П – прибуток підприємства, грн.

4.2. Показники ефективності використання фонду оплати праці:

Фонд оплати праці = фонд основної заробітної плати + фонд додаткової заробітної плати + інші заохочувальні та компенсаційні витрати.

Середня заробітна плата

$$\text{Зс} = \text{ФОП} / \text{Чс}$$

Зс – середня заробітна плата, грн.

ФОП – фонд оплати праці, грн

Чс – середньооблікова чисельність працівників, осіб

Затратомісткість

$$\text{ЗМ} = \text{ФОП} / \text{Д(В)}$$

ЗМ – затратомісткість, грн

Д(В) – дохід (виручка від реалізації), грн.

Затратовіддача

$$\text{ЗВ} = \text{Д(В)} / \text{ФОП} = 1 / \text{ЗМ}$$

ЗВ – затратовіддача, грн.

Рівень фонду оплати праці

$$\text{РВфоп} = \text{ФОП} / \text{Д(В)} * 100$$

РВфоп – рівень фонду оплати праці, %

Рентабельність фонду оплати праці

$$\text{Рфоп} = \text{П} / \text{ФОП} * 100$$

Рфоп – рентабельність фонду оплати праці, %

П – прибуток підприємства, грн

Для оцінки ефективності персоналу за даними Ф №1 «Баланс» та Ф №2 «Звіт про фінансові результати», ф №1 - ПВ (звіт з праці); ф №3 - ПВ (звіт про використання робочого часу) заповнюються таблиці.

Таблиця _____

Показники продуктивності праці

Показник	Од. вим	2019	2020	Зміни	
				+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис.грн				
Прибуток	тис.грн				
Середньооблікова чисельність працівників	осіб				
Продуктивність	грн/ос				
Трудомісткість	хв/грн				
Рентабельність персоналу	%				

Після таблиці необхідно зробити висновки.

Таблиця _____

Показники фонду оплати праці

Показник	Од. вим	2019	2020	Зміни	
				+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис.грн				
Прибуток	тис.грн				
Фонд оплати праці	тис.грн				
Середньооблікова чисельність працівників	осіб				
Середня заробітна плата	грн				
Затратомісткість	грн				
Затратовіддача	грн				
Рівень фонду оплати праці	%				
Рентабельність фонду оплати праці	%				

Після таблиці необхідно зробити висновки.

5. Дохід, прибуток і рентабельність туристичних підприємств.

5.1. Доход від реалізації турпродукту та послуг являє собою суму виручки, яка розраховується за формулою

$$V = \sum_{i=1}^n Ni * Ci$$

де V- доход (виручка) від реалізації турпродукту (послуг);

n - види туристичних послуг (від 1 до я);

Ni - кількість i-тої туристичної послуги (турпродукту);

Ci - ціна i-тої туристичної послуги (турпродукту).

5.2. Поняття прибутку туристичних підприємств.

Формування прибутку.

Дохід (виручка) від реалізації послуг(продукції, робіт) – ПДВ = Чистий дохід – Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) = Валовий прибуток – Операційні витрати = Операційний прибуток + Фінансові доходи – Фінансові витрати = Прибуток від звичайної діяльності – Податок на прибуток = Чистий прибуток.

Таблиця _____

Формування доходу та прибутку підприємства

Показники	Од.вим.	2019	2020	Зміни	
				+,-	%
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Непрямі податки та інші вирахування з доходу					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Інші операційні доходи					
Інші звичайні доходи					
Надзвичайні доходи					
Разом чисті доходи					
Разом витрати					
Прибуток до оподаткування					
Податок на прибуток					
Чистий прибуток					

5.3. Показники рентабельності, які розраховують в туристичних підприємствах.

Рентабельність обороту:

$$P_o = \Pi / Д \times 100$$

Π – чистий прибуток від реалізації послуг (продукції), грн.

Д – виручка (дохід) від реалізації послуг (продукції), грн.

Рентабельність послуг (продукції):

$$P_{\Pi} = \Pi / СВ \times 100$$

СВ – собівартість послуг (продукції), грн.

Рентабельність витрат обертання

$$Рв.о. = \Pi / ПВ \times 100$$

ПВ – поточні витрати підприємства, грн.

Рентабельність основних фондів

$$Ро.ф. = \Pi / ОФс \times 100$$

ОФс – середньорічна вартість основних фондів, грн.

Рентабельність оборотних фондів

$$Роб.ф. = \Pi / ОбФс \times 100$$

ОбФс – середньорічна вартість оборотних фондів, грн.

Рентабельність виробничих фондів

$$Рв.ф. = \Pi / (ОФс + ОбФс) \times 100$$

Рентабельність трудових ресурсів

$$Ртр. = \Pi / Чс \times 100$$

Чс – середньооблікова чисельність працівників, осіб

Рентабельність власного капіталу $Рв.к. = \Pi / ВК$

ВК – власний капітал, грн.

Рентабельність активів $РА = \Pi / А \times 100$

А – активи підприємства, грн.

Рентабельність функціонуючого капіталу

$$Рфк = \Pi / ФК \times 100$$

ФК – функціонуючий капітал, грн.

Для оцінки показників рентабельності підприємства за даними Ф №1 «Баланс» та Ф №2 «Звіт про фінансові результати» заповнюємо таблицю.

Таблиця _____

Показники рентабельності туристичного підприємства

Показник	Од. вим	2019	2020	Зміни	
				+, -	%
Дохід (виручка від реалізації)	тис.грн.				
Прибуток	тис.грн				
Собівартість послуг	тис.грн				
Середньорічна вартість основних фондів	тис.грн				
Середньорічна вартість оборотних фондів	тис.грн				
Власний капітал	тис.грн				
Рентабельність послуг	%				
Рентабельність витрат	%				
Рентабельність основних фондів	%				
Рентабельність оборотних коштів	%				
Рентабельність власного капіталу	%				

6. Оцінка фінансового стану туристичного підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності, дозволяє визначити фактори, що вплинули на формування величини чистого прибутку (збитку) підприємства.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів):

Коефіцієнт покриття розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань.

Чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів):

Коефіцієнт платоспроможності розраховується як відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства.

Коефіцієнт фінансування розраховується як співвідношення залучених та власних засобів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами розраховується як відношення величини чистого оборотного капіталу до величини оборотних активів підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як відношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу.

Аналіз ділової активності здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів):

Коефіцієнт оборотності активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості.

Строк погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітної періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості

матеріальних запасів.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів):

Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості власного капіталу.

Коефіцієнт рентабельності діяльності розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг).

Коефіцієнт рентабельності продукції розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до витрат на її виробництво та збут.

